
EWOLUCJA MIĘDZYNARODOWEGO SYSTEMU WALUTOWEGO

---

*„UCZONY ZNA DOBRZE WARTOŚĆ PIENIĄDZA, ALE BOGATY NIE
ZNA WARTOŚCI WIEDZY.” – VOLTAIRE*

MIĘDZYNARODOWY SYSTEM WALUTOWY

- Definicja
- Cele i zadania
- Podmioty i przedmioty systemu

EWOLUCJA SYSTEMU WALUTOWEGO

1. Bimetalizm
2. System waluty złotej
3. System dewizowo-złoty
4. System wielodewizowy

BIMETALIZM

- Okres obowiązywania – XVIII/XIX wiek
- Złoto i srebro jako środki płatnicze
- Zależność systemu od popytu i podaży
- Niestabilność, prawo Greshama
- Włochy, USA, Szwajcaria, Francja, Belgia

SYSTEM WALUTY ZŁOTEJ

- Okres obowiązywania – 1819-1930
- Złoto jako jedyny kruszec
- 1922 rok – konferencja w Genewie
- Wielka Brytania, Niemcy, Japonia, USA

CECHY SYSTEMU WALUTY ZŁOTEJ

- Pełna wymienialność na złoto
- Kurs stały – określony parytet
- Pełna swoboda przywozu i wywozu złota w skali międzynarodowej

MECHANIZMY WYRÓWNYWANIA BILANSU PŁATNICZEGO ORAZ STABILIZACJI KURSU WALUTOWEGO

- Redukcja deficytów i nadwyżek bilansu
- Warunki: duża elastyczność cen i płac, zmiany elastyczności stanu zatrudnienia, spadku produkcji i dochodów, wolna inicjatywa, wolny handel
- Równowaga zewnętrzna: bank nie zyskuje złota z zagranicy ani go nie tracił

-
-
- Finansowanie nadwyżki/deficytu bilansowego poprzez przesyłanie złota między bankami
  - Mechanizm przepływu kruszcu i dostosowań cen – osiągnięcie równowagi przez wszystkie kraje jednocześnie

-
-
- Finansowanie nadwyżki/deficytu bilansowego poprzez przesyłanie złota między bankami
  - Mechanizm przepływu kruszcu i dostosowań cen – osiągnięcie równowagi przez wszystkie kraje jednocześnie

WADY SYSTEMU

- brak równowagi pomiędzy mechanizmem rynkowym a celami społeczno-gospodarczymi
- wysokie koszty stabilności walutowej
- występowanie deflacji
- związek z parytetem – brak kontroli nad krajową polityką pieniężną

ZALETY SYSTEMU

- Istnienie mechanizmów wyrównywania
- Uzależnienie od posiadanych rezerw złota
- Stabilność kursów walutowych
- Duży wpływ stóp procentowych na obroty kapitałowe

POWSTANIE SYSTEMU DEWIZOWO-ZŁOTEGO

- Konferencja Walutowa i Finansowa Narodów Zjednoczonych
- Lipiec 1944r., Bretton Woods, New Hampshire, USA
- 730 delegatów z 44 państw
- Gustaw GOTTESMAN – przedstawiciel polskiego rządu na emigracji w Londynie
- Cel: uporządkowanie kwestii gospodarczych po II wojnie światowej

MIĘDZYNARODOWY FUNDUSZ WALUTOWY

- Zadanie: rozwiązywanie problemów bilansów płatniczych, stabilizacja walut oparta na prymacie dolara, tworzenie dogodnych warunków do handlu międzynarodowego
- Obecnie zrzesza 188 państw
- Polska była jednym z krajów założycielskich, ale z przyczyn politycznych wystąpiła z Funduszu w 1950, a ponownie została przyjęta dopiero w roku 1986

MIĘDZYNARODOWY BANK ODBUDOWY I ROZWOJU

- Inaczej Bank Światowy
- Zadanie: udzielanie długoterminowych pożyczek krajom członkowskim na odbudowę zniszczeń po II wojnie światowej i ich rozwój gospodarczy
- Obecnie MBOiR zajmuje się wspieraniem inwestycji i rozwoju gospodarczego krajów członkowskich
- Członkostwo w MFW – wymóg konieczny
- Początkowo, wbrew zasadom, z pożyczek MBOiR korzystały tylko kraje kapitalistyczne, takie jak Holandia, Francja czy Chile

SYSTEM DEWIZOWO-ZŁOTY

- Inaczej system z Bretton Woods
- Pierwszy system, który został wprowadzony w wyniku podpisania formalnego porozumienia między krajami.
- Miał określać zasady dotyczące kursu walutowego, wymienialności walut, zasad postępowania w przypadku nierównowagi bilansu płatniczego oraz zasad współpracy banków centralnych

ZAŁOŻENIA SYSTEMU DEWIZOWO-ZŁOTEGO

- Parytet każdej waluty wyrażony w złocie lub dolarze amerykańskim, wymienialnym na złoto
- Oficjalna cena złota – 35\$ za uncję
- Dolar – jedyna waluta wymienialna bezpośrednio na złoto, przy czym jego wymienialność nie wynika z zapisów w statusie MFW, tylko autonomicznych ustaleń rządu USA
- Transakcje walutowe między członkami MFW oparte na ustalonych kursach parytetowych (możliwe odchylenia o +/-1%)
- Zmiany parytetu możliwe tylko przy zasadniczym braku równowagi bilansu płatniczego
  - dewaluacja lub rewaluacja waluty do 10% w stosunku do stanu początkowego (wystarczyło powiadomić MFW)
  - większe zmiany za formalną zgodą MFW
- Możliwość wystąpienia przez kraj członkowski do MFW o średnioterminowy kredyt w formie zakupu deficytowych dewiz w zamian za pieniądź narodowy

CIEKAWOSTKA

Przyjęte reguły funkcjonowania systemu nie były jedyną koncepcją dyskutowaną podczas konferencji w Bretton Woods. John Maynard Keynes proponował danie MFW prawa do emisji nowego pieniądza międzynarodowego, który zastąpiłby złoto oraz postulował o import dóbr krajów z nadwyżką z krajów z niedoborem płatności. W interesie USA było jednak utworzenie systemu powiązanego ze złotem, gdyż rezerwy złota w Stanach Zjednoczonych stanowiły 2/3 wszystkich rezerw zdeponowanych w bankach centralnych. Stąd sugestie Keynesa zostały odrzucone, co do dziś uważane jest przez większość ekonomistów za największy błąd konferencji w Bretton Woods i przyczynę upadku całego systemu.

ZALETY SYSTEMU DEWIZOWO-ZŁOTEGO

- Realizacja głównego celu systemu, czyli zapewnienie stabilności kursów walut
- Wprowadzenie kontrolowanej elastyczności
- Kredyty MFW pozwalały złagodzić skutki przejściowych trudności płatniczych i zachwiania w równowadze bilansowej
- Możliwość ubiegania się o dodatkowe środki z MFW w sytuacjach kryzysowych
- Możliwe zmiany parytetu waluty w warunkach nierównowagi
- Duże rozpowszechnienie

WADY SYSTEMU DEWIZOWO-ZŁOTEGO

- Zbyt duże rozpowszechnienie w połączeniu z ograniczoną możliwością zmiany kursów walutowych, prowadziło do wystąpienia znacznych napięć
- Funkcjonowanie dwóch stref walutowych: funta szterlinga i franka francuskiego
- Kraje MFW znacznie różniły poziomem wzrostu gospodarczego, dużą rozpiętością stóp procentowych i stóp inflacji czy przebiegiem cyklu koniunkturalnego - potrzeba rewaluacji i dewaluacji walut
- Zbyt późna reakcja na nierównowagę bilansową hamowała rozwój gospodarczy
- Sztywność walut kursowych - ograniczone możliwości automatycznego dostosowania się gospodarki poprzez aprecjację lub deprecjację
- Uzależnienie podaży pieniądza od podaży jakiegoś dobra:
  - kreacja dolara pod wpływem rządu USA
  - uczestnicy systemu uzależnieni od decyzji Stanów Zjednoczonych
  - podczas deficytu płatniczego: nadmiar dolarów podważał zaufanie do tej waluty
  - brak deficytu: niedobór dolarów stanowi ograniczenie (jak w systemie waluty złotej)

UPADEK SYSTEMU Z BRETTON WOODS

- Początkowo dolar cieszył się dużym zaufaniem, a jego niewielka podaż wraz z dużymi rezerwami złota posiadanymi przez Stany Zjednoczone dawały wrażenie stabilności i spójności systemu.
- Pierwsza seria znacznych deficytów USA na skutek zwiększania podaży dolara i zmniejszania rezerw złota - dewaluacja dolara do ok. 40\$/unc. Pod koniec 1960r.
- 1961r. - Utworzenie Wspólnej Puli Złota – zobowiązanie do interwencji na rynku złota

UPADEK SYSTEMU Z BRETTON WOODS

- Dalsze problemy związane z chronicznym deficytem handlowym USA:
  - przyczyny: przewartościowanie dolara, deficyt budżetowy związany z finansowaniem wojny w Wietnamie czy wzrost inwestycji zagranicznych firm amerykańskich
  - miliardy dolarów amerykańskich przetrzymywane w rezerwach walutowych banków centralnych, w rezerwach transakcyjnych banków handlowych oraz na rynku eurowalutowym
  - skutek: wzrost podaży dolara na rynkach międzynarodowych przy stałym poziomie zasobów złota
- Masowa wymiana dolara na inne waluty przez inwestorów
- Zmniejszenie zasobów złota w rezerwach USA z 25 do niecałych 10 miliardów

UPADEK SYSTEMU Z BRETTON WOODS

- Wprowadzenie dwupoziomowego rynku złota:
  - złoto monetarne – rezerwy banku, niezmienna cena 35\$ za uncję
  - złoto niemonetarne – przedmiot transakcji na rynku
- Cel: przeciwdziałanie inflacji poprzez izolację wolnego rynku złota od wpływu banków centralnych, które mogły odtąd wyłącznie obracać złotem między sobą w postaci żetonów
- Skutek: pogłębienie problemu ceny rynkowej złota

SPECIAL DRAWING RIGHTS (SDR)

- Tzw. specjalne prawa ciągnięcia
- Nowy rodzaj rezerw papierowych, a docelowo chęć zastąpienia nimi złota jako waluty światowej - sprzeciw krajów zachodnioeuropejskich
- 1 SDR = 1\$
- Waluta sztuczna, kreowana przez MFW
- Przyczyniła się do częściowego ograniczenia uzależnienia od dolarów

ZAWIESZENIE WYMIENIALNOŚCI DOLARA NA ZŁOTO

- 15 sierpnia 1971r.
- Richard Nixon ogłasza zaprzestanie sprzedaży złota za dolary zagranicznym bankom centralnym
- Ograniczenie funkcji złota do tworzenia rezerw walutowych
- Nałożenie 10% podatku na wszystkie towary importowane z USA, obowiązującego do momentu zgody państw importujących na rewaluację ich walut względem dolara amerykańskiego

POROZUMIENIE SMITHSONŃSKIE

- Zawarte 18.12.1971r. przez grupę 10 najbardziej rozwiniętych krajów świata
- Spadek wartości dolara o prawie 8%, z 35 do 38\$ za uncję złota
- Nie miało to większego znaczenia ekonomicznego ze względu na dalszy brak zgody Stanów Zjednoczonych na sprzedaż złota bankom zagranicznym
- Unieważnienie porozumienia niecałe 15 miesięcy później i wprowadzenie kursów płynnych - koniec systemu dewizowo-złotego

SYSTEM WIELODEWIZOWY

- Połowa lat 70. XX wieku
- Deficyt bilansu płatniczego USA i zaprzestanie wymienialności USD na złoto w w znacznym stopniu obniżyły wiarygodność tej waluty
- Dolar USA traci popularność
- Rezerwy z powodu zaprzestania wymienialności dolara na złoto ulegały deprecjacji

-
- Pojawia się konieczność lokowania rezerw w różnych walutach → zmniejsza ryzyko deprecjacji
  - *Deprecjacja – spadek wartości towaru lub dobra. Termin używany w szczególności w odniesieniu do spadku wartości waluty krajowej względem waluty zagranicznej w systemie płynnych kursów walut (deprecjacja pieniądza)
  - 1973r. zmiana międzynarodowego systemu walutowego – rezygnacja z formalnego uprzywilejowania USD i upłynnienie kursów walutowych.

PODSTAWOWE ZASADY SYSTEMU WIELODEWIZOWEGO

- System w jednym ujęciu rozumiany jako:
- → System składający się z różnych rodzajów pieniądza międzynarodowego, np. złoto, waluty międzynarodowe, specjalne prawa ciągnięcia (SRD) itd. Jednymi słowy, system jest rozumiany jako wielość walut międzynarodowych.

PODSTAWOWA CECHA

- Odejście od fikcyjnego założenia wymienialności dolara na złoto i od powiązania poszczególnych walut z dolarem
- Powstała konieczność znalezienia nowego punktu odniesienia oraz
- Nowego miernika wartości dla poszczególnych walut

WADY I ZALETY SYSTEMU WIELODEWIZOWEGO

- Wada: odejście od stałych kursów walutowych
- Podmioty zaangażowane w transakcję narażone są na tzw. ryzyko kursowe tj. ryzyko zmiany kursu walutowego
- Niestabilność kursów walutowych może ograniczać zakres wymiany międzynarodowej i korzyści z niej wynikające

-
- Zaleta: uwolnienie się od problemu podaży waluty międzynarodowej
  - Walutą międzynarodową stały się po prostu waluty poszczególnych państw
  - Waluty, których podaż jest nadmierna, tracą na wartości i są automatycznie eliminowane z kręgu walut transakcyjnych i rezerwowych

-
- „Istnienie wielu ośrodków rynku finansowego oraz eurorynków pieniężnych i kapitałowych powoduje, że waluty krajów, w których ośrodki te funkcjonują, mogą pełnić funkcje pieniądza w sferze obiegu międzynarodowego”.
  - W systemie wielodewizowym o tworzeniu pieniądza międzynarodowego decydują producenci i eksporterzy złota, władze pieniężne krajów, np. Stanów Zjednoczonych, władze MFW, Unii Europejskiej oraz rynek eurowalut, niepodlegający kontroli narodowych władz walutowych.

WALUTY REZERWOWE.

- Określenie:
- „Kraje członkowskie MFW (Międzynarodowego Funduszu Walutowego) przechowują swoje rezerwy walutowe w różnych składnikach, takich jak złoto, SDR i dewizy. Brana jest również pod uwagę pozycja tych krajów w MFW. Wartość rezerw jest wyceniana przeważnie wg londyńskiej rynkowej ceny złota.”

-
-
- Na strukturę rezerw walutowych wywierają wpływ trzy główne czynniki:
    - 1) system kursowy tych krajów (np. Europejski System Walutowy w ramach UE)
    - 2) ich handel zagraniczny z krajami, których walutą narodową jest waluta rezerwowa,
    - 3) waluty używane w płatnościach z tytułu obsługi zadłużenia zewnętrznego
  - Kraje rozwijające się mają skłonność do przechowywania większej części swoich rezerw walutowych w tej walucie, z którą jest powiązany kurs ich waluty narodowej, oraz w tej, w której płacą odsetki od zewnętrznego zadłużenia zagranicznego, a także w tych walutach, które występują jako ich waluty transakcyjne (w eksporcie i imporcie) z krajami o walutach rezerwowych.

CIEKAWOSTKA

- Najważniejszymi walutami rezerwowymi w latach 1990-1999 były waluty: dolar USA, marka niemiecka, jen, ecu i od 1999 roku euro. W walucie dolara USA kraje członkowskie MFW w 1979 roku przechowywały 73,20% swoich rezerw walutowych, w 1985 roku 65%, w 1990 roku 56,40%, w 1994 roku 63,30%, a w 1999 roku 66,20%. Dzisiaj dolar USA jest nadal najważniejszą walutą rezerwową.

DOLAR USA

- W systemie walutowym z Bretton Woods dolar USA obok złota był najważniejszym elementem tego systemu.
- Wynikało to z dominującej pozycji Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej w okresie lat 90. ubiegłego stulecia.

WALUTY INTERWENCYJNE

- Pojęcie:
- „Przez pojęcie walut interwencyjnych rozumie się waluty, w których banki centralne lub inne oficjalne instytucje monetarne przeprowadzają operacje na rynkach walutowych w celu niedopuszczenia do nadmiernych odchyłeń kursu waluty narodowej, który jest przez te banki uznawany za pożądany lub optymalny w danych warunkach rynkowych.”

-
-
- Mocna pozycja dolara oraz rozwinięte dolarowe segmenty międzynarodowego rynku walutowego sprawiły, że dolar USA w systemie walutowym z Bretton Woods był powszechnie akceptowany przez banki centralne krajów kapitalistycznych jako waluta interwencyjna.

CIEKAWOSTKA

- Przed rokiem 1971 jako waluty interwencyjne występowały waluty Wielkiej Brytanii, Francji i Portugalii w strefach walutowych funta szterlinga, franka francuskiego i eskudo.

WAŻ WALUTOWY

- Skalę interwencji na rynkach walutowych w latach 1973-1979 powiększał mechanizm „węża walutowego” w EWG, a od 13 marca 1979 roku – mechanizm kursowy w ramach Europejskiego Systemu Walutowego (ESW).

WALUTY LOKACYJNE

- Pojęcie:
- „Przez pojęcie waluty lokacyjnej rozumie się waluta, w której nierezydenci utrzymują swoje należności i zobowiązania oraz w której dokonuje się emisji międzynarodowych obligacji i euroobligacji.”

WALUTY TRANSAKCYJNE.

- Pojęcie:
- „Przez pojęcie waluty transakcyjnej rozumiemy walutę występującą w obrotach na rynkach walutowych oraz walutę używaną do fakturowania eksportu i importu. Tworzą one razem strukturę walutową obrotów dewizowych na rynkach walutowych oraz strukturę walutową handlu światowego.”

STRUKTURA WALUTOWA HANDLU ZAGRANICZNEGO.

- Pojęcie:
- „W międzynarodowych finansach i międzynarodowych stosunkach finansowych za walutę międzynarodową uznaje się walutę, która jest używana w innym kraju, zaś nie emitowana w danym kraju.”

-
- Taka waluta musi spełniać kryteria w skali globalnej zarówno w sektorze prywatnym jak i w publicznym i są ze sobą ściśle powiązane i współzależne:
  - - funkcja środka wymiany (medium of exchange)
  - -funkcja jednostki rozliczeniowej (unit of account)
  - -funkcja środka tezauryzacji (store of value)

Funkcja	Sektor prywatny	Sektor publiczny
Środek wymiany	rozliczenie międzynarodowe wymiany handlowej i zobowiązań finansowych waluta przejścia na rynkach walutowych waluta równoległa w państwie trzecim	interwencja na rynkach walutowych oficjalne przepływy finansowe
Jednostka rozliczeniowa	fakturowanie handlu zagranicznego międzynarodowe transakcje finansowe notowania cen towarów (np. surowców) na rynkach międzynarodowych	fakturowanie handlu zagranicznego międzynarodowe transakcje finansowe notowania cen towarów (np. surowców) na rynkach międzynarodowych
Środek tezauryzacji	denominowanie instrumentów finansowych alokacja portfelowa	denominowanie oficjalnych rezerw międzynarodowych

-
-
- „W transakcjach eksportowych i importowych waluta międzynarodowa spełnia funkcję waluty transakcyjnej, określanej również mianem waluty fakturowania (invoicing currency) lub waluty kontraktu.”

CIEKAWOSTKA

- We współczesnym świecie w charakterze walut transakcyjnych wykorzystuje się tylko około 25 wymiennalnych walut. Udział dolara USA jako waluty transakcyjnej w światowym eksporcie w 1976 roku wynosił około 52%, zaś marki RFN ok. 14%.

CIEKAWOSTKA

- Prawie 80% handlu światowego w drugiej połowie lat siedemdziesiątych rozliczano w czterech walutach, a mianowicie w dolarze USA, marce RFN, franku szwajcarskim i funcie szterlingu.

WNIOSKI I PODSUMOWANIA

„Kto nie idzie do przodu, ten się cofa.”

Johann Wolfgang von Goethe

The background features a deep blue gradient with a glowing, tunnel-like effect. A bright light source at the top left creates a lens flare that illuminates the scene. The right side of the image shows a grid of light blue lines that recede into the distance, creating a sense of depth and perspective.

Dziękujemy za uwagę